Formování charakteristických zvuků je hlavní součástkou hereckého umění. Schopnou vytvořiti nový herecký styl řeči. Básník o životě vypráví. Režisér jej organisuje. Herec život tvoří.

F. T. Marinetti: Wir erfinden das anti-psychologische abstrakte Theater.

V syntetickém divadle pískáme na technické problémy, na pravděpodobnost, spolusouvisející logiku. Našli jsme nové dramatické motivy. Mícháme vážnost s komikou, skutečné s neskutečným.

Divadlo překvapení (theatro della Sorpresa) vzalo si za úkol překvapením rozveselovat. Všemi prostředky, jednáním, ideami. rozpory, které nebyly ještě na jevišti upotřebeny, zábavnými situacemi, kterých dosud nebylo využitkováno, které jsou schopny lidskými city vesele zatřásti. Pro nás je překvapení bytostným elementem tvorby.

Dvě nové formy divadla:

1. Abstraktní synthesa z čistých elementů bez logiky a psychologie. Toto abstraktní divadlo předvádí publiku síly života vycvičené ve volnosti. Abstraktní synthesa je alogická a překvapující kombinace typických pocitů.

2. Na pocitu hmatu, síle svalů, sportu, mechanice vystavěná synthesa bez psychologie.

Rudolf Blümner: Die Sprechkunst.

Herecké umění platilo dlouhý čas za »reprodukční« umění. Není uměním, kde se re-produkuje. Herecké umění je buď produktivní, nebo není vůbec uměním.

Herecké umění — umění řeči a umění pohybu. Slovo v hereckém umění není pranic důležité. Absolutní umění — herecké umění béze slov.

Krasořečnictví a naturalistické umění. Krasořečnictví hledá přiměřený pathos básnickému. Naturalistické umění herecké usiluje o životní podobnost až k oklamání.

Celé dosavadní herecké hrachářství není uměním, ale nápodobením. Dává realitu místo duchovního. Chybí mu rytmus. Tony reálního člověka mají stále a věčně svůj kosmický vznik a spojitost.

Luigi Russolo: Die Kunst der Geräusche.

Futurističtí muzikanti musí území tónů rozšířiti a obohatiti. Odpovídá to potřebě naší moderní dráždivosti. Geniální komponisté dneška stále více a více vzdalují se čistému zvuku a blíží se hřmotu. Fantastickým spojením různých zvuků a rytmů docílí nový orchestr nejbohatších a nejnovějších zvukových dojmů.

René Fülöp Miller: Die neue russische Bühne.

Stanislavský oprostil divadlo od pseudo-klassicismu. Divadlo bylo věrným odrazem života. Velikáá důležitost režiséra. Zvláštní systém hry. Divadlo přísného realismu. Psychologické divadlo.

Od tísnivé psychologické převahy divadlo i herce oprostili Wachtangov a Meierhold. Wachtangov zůstává v přísném rámci čistě jen uměleckého. Politická revoluce nemá na jeho tvorbu vlivu. Umělecká revolučnost jeho je v tom, že oprostil divadlo od strnulého realismu, od přesné kopie života. Proti podávání života jak je, až do nejjemnějších nuancí, proti biologickému a psychickému fotografování — život z uměleckého ducha nově vytvořený.

Tairov. Divadlo je představením, je hrou. Hrou pro hru. Odtud principy a zákony pro jeho t. zv. »das entfesselte Theater«. Stará divadelní forma Comedia — dell' Arte. Oživení rythem a tancem. Dynamismem naplněný jevištní prostor. Psychologicky nebo obsahově významné se přehlíží. Moci nabývá jedině esthetický dojem. Tairovovo dílo — divadelním výrazem ruského expressionismu. Aktuelních politických vlivů zůstalo nedotčeno.

Meierhold. Žák Stanislavského. Mezi tělem a duchem znova upravití zdravý, správný vztah. Kultura těla. Nejdůležitějším úkolem herce — tělo a pohyby plně ovládati a správně užívati. Excentričnost pohybů. Meierholdovo divadlo slouží dnes k tomu, aby massy, nedostatečně organisované, kollektivně organisovalo. Zprostředkování revolučních výtěžků a ideologie. Divadlo sociálně tendenční.

Ivan Goll: Überdrama.

První drama bylo řecké. Bohové měřili se s lidmi. Drama znamenalo ohromné stupňování skutečnosti. Divadlo není nic jiného než zvětšovací sklo. To vědělo veliké drama vždycky. Řekové kráčeli na kothurnu, Shakespeare mluvil s mrtvými velikými duchy. Prvním symbolem divadla maska. V masce leží zákon dramatu. Neskutečné stane se skutečným. Divadlo nesmí pracovati jen s reálním životem. Čistý realismus je největším vyšinutím, omylem. Umění není tu proto, aby mohl tučný měšťák kývati hlavou: »Ano, ano, je to tak. A teď půjdeme se občerstviti.« Umění musí vyděsovati, lekati, jako masky děti, jak Euripides Athenany. Umění musí zase lidi udělati dětmi. Nejjednodušším prostředkem je grotteska. Nesmí však drážditi k smíchu. Jednotvárnost a hloupost lidská jsou enormní. Můžeme se k nim jen enormitami přibližiti. Nové drama je enormní.

Nové drama užije všech prostředků, které mají působnost masky. Gramofon-maska hlasu, elektrický plakát, dalekomluv. Physiognomické přehánění. Vyjádření záporem. Chceme divadlo. Chceme neskutečnou skutečnost. Wir suchen nach Überdrama.

Z ostatního obsahu katalogu registruji: Walden: Theater, architekt Hans Fritz: Würfelbühne, Treichlinger und Rosenbaum: Theaterprojekt, Kurt Schwitters und Franz Rolan: Stegreiftheater Merz, Dolbin: Die Technifizierung der Verständigung, Lothar Schreyer: Die Bühne des Menschen a j.

Scénické návrhy, figuriny vystavují: Fernand Léger, Irène Lagut, J. Hugo, Kurt Schmidt (Abstraktní divadelní hra), Schmidt, Teltscher, Bogler (Mechanický ballet), Mohyly Nagry, Gert Caden (Chaplinade, Excentric — Operoid), Poelzig (Festspielhausprojekt Salzburg), Treichlinger-Rosenbaum (Projekt divadla), Hans Fritz (Würfelbühne), Laske, Bragaglia, Georg Grosz Prampolini, Lissický, Oskar Strnad (Ringbühne), Wesnin, Jakulov, Marie Laurencinová, Jos. Čapek, V. Hofmann, Schwitters (Merzbühne), Kiesler a jiní.

Výstavní katalog má bohatou illustrační část. Reprodukuje četné ukázky nové divadelní techniky. S výstavou, otevřenou v září—říjnu, byly spojeny divadelní a koncertní slavnosti.

Uskuteční se taková výstava také někdy u nás? Sotva. Ukázalo by se jasně, kde to vlastně v divadelní kultuře ještě jsme. —

Jaroslav B. Svrček.

Milujete kino a Chaplina a neodebíral byste „Pásmo“?

Dosti Wolkera!

Sotva umřel, stal se »největším básníkem generace«, aby po něm nemohlo přijíti nic většího. Všichni, kdož nevěří v možnost nového, a všichni, kdož cítí svou vlastní nemohoucnost, velebí jej jako ztracenou spásu. Zdálo by se, že s Wolkerem je už i poesie mrtva. Ex kathedra se hlásá, že Wolker byl začátkem i koncem poesie. Ano, byl alfou a omegou, ale toliko úseku, a poesie dnes proudí jinudy. S mrtvými žijí jen ti, kdož nemají dosti životnosti.

DOSTI WOLKERA! Tento výkřik diktován jest pocitovostí k básnikovu dílu. Moha se ozvati, vykřikl by takto sám proti kupení sentimentálních a vzlykavých výkřiků a superlativů: »Evangelium mládeže, zjevení, lyrický genius, největší básník generace atd.«, neboť jeho snem a hrdostí bylo poctivé dělnictví. Pánové, existuje i zdvořilost k mrtvým! Básník třídního boje byl povýšen za básníka národního, jeho proletářské buřičství se mu odpustí za jeho uměleckou nevýbojnost. A tak se zvedají Wolkerovi opony divadel, měšťák tone v sentimentalitě, vždyť mrtvého básníka může dokonce i milovat — jako mrtvou již revoluci. Povýšen byv na básníka národního — proti této profanaci, za niž by se byl styděl nejvíce Wolker sám, nikdo se neozval — dostal se do čítanek. Dává se u maturit. Dohořela jeho buřičská ožehavost.

DOSTI WOLKERA! Byl prý posledním velikým špatným básníkem — ideologickým. Jeho smrt mu zabránila, aby se stal dobrým. Měšťák cucá dnes z této nemilé příhody ctnost. Vytvářel prostě a se vší tvůrčí naivností nové lidství, proto jsme ho milovali, nevytvořil však nového tvaru. Těsně za ním počíná opravdu nové a velké umění.

Richtlinien für eine Synthetische Zeitschrift.

Wir haben Forderungen, welche unausgesprochen, oft auch unbewußt, schon Forderungen vieler Menschen sind. Eine synthetische Zeitschrift hat die Aufgabe die Forderungen bewußt zu machen und die Quellen der intuitiven Kraft, welche sich dauernd aus dem Gesamtbau des Menschen nährt, zu vermehren.

Ihr Inhalt ist **die neue in vielem schon heute realisierbare Form des Lebens.** Diese neue Form des Lebens bedingt eine vollkommene Neuwertung und Weiterführung aller Forschungen und Ergebnisse auf allen Arbeitsgebieten des Menschen. Alle verfügbare Kräfte sind in deren Dienst zu stellen. Das muß aus doppelter Notwendigkeit entstehen; die eine ist: daß wir unseren in uns individuell aufgeklärten Arbeitswillen in den Dienst der Kollektivität des Lebens stellen wollen. Die andere: daß die heutigen Aufgaben des heutigen Lebens solcher Natur sind, daß ein Mensch oder wenige Menschen sie nicht einmal zu ihrer individuellen Befriedigung bewältigen können. Die Konzentration dieser Kräfte aber kann unser Leben und das Leben aller am ökonomischsten, am gesteigertsten und am konstruktivsten aufbauen; d. h. wir brauchen nicht mehr dem Zwang aller möglichen Vorgänge zu folgen: wir müssen sie **gestalten.**

Alle Gestaltung und Produktion ist zeitlich bestimmt. Unsere Periode ist die des **Klarlegens** und Reinigens.

Unter diesem Aspekt gibt es keine getrennten Rangklassen für Kunst, Wissenschaft, Technik, Handwerk usw., sondern nur gleichwertige und einander beigeordnete Kräfte.

Eine Zeitschrift, welche an der wirklichen Gestaltung des Lebens arbeiten will, darf also nicht ihre Kraft auf einzelne Komponenten, z. B. Kunst beschränken, sondern sie soll die Arbeiten möglichst aller heute tätigen **produktiven** Kräfte (Wissenschaftler, Künstler, Ingenieure, Handwerker usw.) in sich summieren.

Wir nennen **produktiv** nur jene Arbeit, welche die im Augenblick ihres Entstehens maximalen Forderungen des Lebens erfüllt.

II.

Um nicht nur grundlegende theoretische Arbeiten zu schaffen, deren sofortige Anwendung in der Praxis nicht immer durchführbar ist, müssen wir parallel mit diesen Arbeiten die heutigen praktischen Gestaltungsmöglichkeiten, insofern sie Teil unseres Weltbildes sind, stark im Auge behalten. Insbesondere:

Pädagogik: von der Elementarausbildung bis zu den höchsten Stufen der Erziehung.

Architektur. Film.
Prinzipielle Fragen des Städtebaues.
Privat- und Kollektivbau.

Erledigung aller Romantizismen (Biedermeier und Wolkenkratzer; die Verwendung des horizontalen Liftes macht den Verkehr in horizontalen Anlagen ebenso rasch und rentabel wie der vertikale Lift in Hochhäusern).

Verhältnis der malerischen, plastischen und anderen Gestaltungen untereinander und zur Architektur.

Hygienische Fragen: Beleuchtung, Kanalisation usw.

Neue Filmmanuskripte (welche heute wegen der Kurzsichtigkeit der Filmgesellschaften noch nicht zur Durchführung gelangen).

Neue Methoden des Nachrichtendienstes.

Die Mittel zu dem Aufbau einer 1600 millionigen Gedankengemeinschaft: Radio; Flugwesen; internationale Sprache; Austauschmöglichkeiten usw.

Der neue Arzt soll erst das Wesentliche der Funktionen finden, nicht nur das Ordnungswidrige feststellen.

Soziale, wirtschaftliche Probleme. Der neue Staat.
Die Maschine.
Kurze technische Umschau.
Reflexionen. Wertung. Produktive Einfälle. Kritik.

Neue Gestaltung in der { Malerei, Musik, Plastik, Literatur, Philosophie, Psychologie } u. ihre Werkarbeit

Theater, Varieté, Zirkus.
Materialfragen: Glas, Metall usw. Neue Chemie.
Typographie.
Amerikanertum und die europäischen Fragen.

In der Form der Mitteilungen ist strengste Präzisität zu fordern, **ohne eine persönliche Oktroy.** Voraussetzung für die Bewertung der Beiträge: die objektive Arbeit an der Schaffung des **neuen** Weltbildes. **Die Moral der zukünftigen Ordnung ist mathematische Sicherheit, keine blosse Gefühlsangelegenheit.** —

Kontakt mit allen Gebieten des Schaffens.
»Je sais tout« (ohne lächerlich zu werden!).

III.

Redaktion: Komitée, dessen Mitglieder Spezialaufgaben haben können; jedoch wird alles gemeinsam durchgesprochen.

Mitarbeiter: alle schöpferischen Menschen, die sich mit ihren produktiven Werken beteiligen (und nicht solche, die nur ihre persönlichen Meinungen gedruckt zu sehen wünschen).

Sprache: Nationalsprache; mit fremdsprachigen kurzen Zusammenfassungen einzelner Aufsätze. Nach drei bis vier Nummern event. eine internationale Ausgabe in verschiedenen Sprachen.

IV.

Projekt der ersten Nummern:

1. Welche sind die Forderungen des heutigen Menschen? Das Antizipieren einer neuen Lebenskonstruktion.
2. Architektur.
3. Film.
4. Werkstatt.
   Laboratorium.
   Praktisches.
   Spekulatives.

Überall eingestreut kurze Leitsätze über wesentliche Probleme. Innerer Kontakt mit den Lesern und Anregung zur Mitarbeit. Besondere Berücksichtigung des jungen Menschen.

E. PRAMPOLINI:
STUDIE PROSTOROVÉ KONSTRUKCE

5. Politisch-geistige Einstellung zu universalen Fragen.
6. Neue Erfindungen und Experimente.
   Musik. Grammophon. Mechanische Sprechmaschine. Reines Sprechen. Photographie.
   Konstruktiv-kinethisches Kraftsystem.
7. Kritik (als ständige Rubrik) über { Kunst-, Technische, Wissenschaftliche } Werke
   Produktive Reflexionen über Medizin, Mathematik, Geometrie: Bólyai, Euklides, Geometrie
8. Neue Phänomene und Typen.
   Neues Wort. Neue Typographie. Drahtlose Photographie. { Dichter-, Künstler-, Techniker- } Photographien
   Drahtlose Filmzeitung. Reklame. Plakat.
   Ihre Werke.
   Neue Ausstellungen usw.
9. Neue Filmmanuskripte.
   Bewegungskunst.
   Theater.
   Elektrisches Varieté.
10. Optophonetik.
    Die Einheit der Organfunktionen. Tasten — riechen.
11. Organisationsfragen.
    Propagandagestaltung.
    Unaufhörliche Kräftekonzentrierung.
12. Kunst.
    Filmstreifen.
    Röntgenaufnahmen.
    Gymnastik.
    Glashäuser.
    Projekte für Versenkung der Zimmer.
    Projekte für Hebung der Zimmer.
    Arbeits-, Schlaf-, Baderaum.
    Typhäuser.
    usw., usw.

Überall viele Bilder im Text oder mit kurzer Erläuterung, darunter, weil dies eine der wirksamsten Mitteilungen ist.

1922.

V.

Wir haben in Europa schon eine Reihe von sehr schönen Zeitschriften, welche in ihren Einzelheiten oft hervorragend sind. Was wir aber bei den Meisten vermissen, das ist: Lebendigkeit, Frische und Unbeengtkeit. Die Neigung der Redakteure, Richtungen (»Ismen«) und daraus Akademien aufzurichten, ist viel zu groß.

Es muß eine synthetische Zeitung kommen, welche — ohne dauernd das Redakteur-Gesicht zu zeigen —, in ihrer Gestaltung von den Elementen einer Zeitschrift ausgeht, welche das Bindende nicht in einem Ismusgesetzbuch, sondern nur in ihrer lebendigen Funktion sieht.

1924. L. Moholy-Nagy.

O aranžovaných obrazech.

Fotografie Eiffelovy věže, pohled na Crystal Palace jsou jistě krásné, ale oč více je proti tomu pohlednice poslaná z nejvyššího patra pařížské věže s francouzskou červenou známkou, datem a razítky, které věrohodně ověřují správnost všech těchto přátelských pozdravů. A právě tak psaní od milenky je výmluvnější, účet od krejčího přesvědčivější, lístek do biografu je splnění a bankovka je vždycky nějaké bohatství. Objektivnost těchto originálů je nesporná, v okamžiku poví absolutně všechno a nevynechá se den ani hodina na tramvajovém lístku, třeba momentálně fakty pro nás zdánlivě docela zbytečné; tito bezprostřední svědci a všechny ostatní skutečnosti, když ne přímo, alespoň fotografií doložené jsou nejčistším výrazovým materiálem pro aranžované básnické obrazy, které v okamžiku vypoví nejvýpravnější příběhy, kde suma slov je vyjádřena jasným určitým integrálním výrazem. Básně, pohádky a prósy této výtvarné koncentrované řeči nezdržují, nikdy neunaví a plně odpovídají poetické potřebě v přímočarém rychlém modernim životě.

Heythum